

Sport en kinderopvang

Evaluatie van de tweede fase van het project

november 2004

Colofon

Samenstelling

Tijne Berg-le Clercq

Cora Heijkoop

Vormgeving binnenwerk

Farida Abdoelsamath

Druk

Sector Document Processing, VNG

SGBO

Onderzoeks- en Adviesbureau van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Postbus 30435

2500 GK Den Haag

SGBO 3572/411

Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van SGBO.

Aan de totstandkoming van deze publicatie is de grootst mogelijke zorg besteed. SGBO kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.

Voorwoord

Na bijna drie jaar intensieve ondersteuning aan projecten sport en kinderopvang, is het project Sport en Kinderopvang beëindigd. Op 17 december 2003 is op Papendal een aantal succesvolle projecten gepresenteerd en is de toekomst in een kansrijk perspectief geplaatst. Is het werkelijk zo gemakkelijk geweest? Om eerlijk te zijn, nee. De combinatie sport en kinderopvang is een groot aantal keren inderdaad succesvol gebleken, zowel voor sportverenigingen als voor kinderopvangorganisaties. Het is echter ook gebeurd dat kansen niet konden worden omgezet in een nieuw partnership, terwijl het niet aan goede wil ontbrak. Sport en kinderopvang zijn twee verschillend werkende werelden die in een project naar elkaar toe moeten groeien. De verschillen in organisatorisch opzicht, maar ook in sfeer en doelstellingen, moeten overbrugd worden door een gemeenschappelijk belang. Dat bij elkaar brengen is complex gebleken. Niet zelden heeft het geleid tot een langdurige aanloopfase. Gelukkig hebben we veel openingen van verbouwde of nieuwe accommodaties mee kunnen maken in de loop van het traject. Dit is toch te danken aan het enthousiasme van velen die hun schouders eronder hebben gezet.

Terugkijken kan op veel manieren. Dit rapport is een mix van feitelijke resultaten en waarderingen over het proces. Prima om daar een balans in te hebben. Wat hebben 700 kindplaatsen in Nederland te betekenen als we vergeten te melden hoe het pionieren is geweest? Bovendien, de wens voor kwantitatieve uitbreiding van kindplaatsen is in de loop van het project verdwenen. Vanaf 2003 ging het om een kwalitatieve wens: het aantrekkelijk maken van kinderopvang door sport en bewegen. Dat heeft een belangrijke wending veroorzaakt in het project Sport en Kinderopvang. Zo zijn er andere ontwikkelingen die het pionieren meer of minder beïnvloed hebben. Waar het uiteindelijk om te doen is geweest, is het aantonen van de kansen voor sport en kinderopvang. Goed voorbeeld doet goed volgen, zo hebben we in gedachte gehad. En dat is gelukt, tenminste op 30 locaties verspreid over het land.

Danny van Dijk,
projectleider Sport en Kinderopvang

Inhoudsopgave

	blz.
<u>1</u>	<u>1</u>
1.1	1
1.2	1
1.3	3
1.4	4
<u>2</u>	<u>5</u>
2.1	5
2.2	5
2.3	6
2.3.1	8
2.3.2	10
2.4	12
2.5	13
<u>3</u>	<u>15</u>
3.1	15
3.2	15
3.3	16
3.4	18
3.5	20
<u>4</u>	<u>21</u>
4.1	21
4.2	21
4.3	22
4.4	26
4.5	26
<u>5</u>	<u>27</u>
5.1	27
5.2	27
5.3	30
<u>6</u>	<u>31</u>
6.1	31
6.2	31
6.3	32
6.4	33
<u>Bijlagen</u>	<u>35</u>
<u>Bijlage 1</u>	<u>37</u>
<u>Bijlage 2</u>	<u>39</u>

1 Inleiding

1.1 Achtergronden van het project

In mei 2001 is het project Sport en Kinderopvang van start gegaan. De kern van het project is de totstandkoming van samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en kinderopvanginstellingen op basis van ondersteuning op maat. De doelstellingen van sport en kinderopvang zijn:

1. het vitaliseren van sportverenigingen;
2. het uitbreiden van de kinderopvang in Nederland;
3. het terugdringen van bewegingsarmoede bij kinderen.

Het eerste deel van het project had een looptijd van ruim een jaar. In juni 2002 zijn acht overeenkomsten afgesloten tussen sportverenigingen en kinderopvangorganisaties. Deze acht projecten hebben gezorgd voor een uitbreiding van 225 kindplaatsen voor ongeveer 500 kinderen. Daarnaast kan de kinderopvang gebruikmaken van de sportvoorziening, waardoor de kinderen meer mogelijkheden krijgen om te sporten en te bewegen.

In het eerste deel van het project Sport en Kinderopvang is veel gerealiseerd. Naast het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten is er hard gewerkt aan de communicatie over het project (website, nieuwsbrieven, etc.), aan het verfijnen van de organisatiestructuur en aan het betrekken van de bonden bij sport en kinderopvang.

Uit de evaluatie¹ is gebleken dat de ondersteuning van de pilots te kort heeft geduurd. Hoewel een aantal projecten in de eerste fase intensieve ondersteuning heeft ontvangen, heeft een deel van de kansrijke projecten om uiteenlopende redenen² de eindstreep niet gehaald. Voor deze projecten was het dan ook een prettig vooruitzicht dat het project Sport en Kinderopvang is gecontinueerd.

De tweede fase van het project sluit aan op de eerste fase en loopt van september 2002 tot en met 31 december 2003. Het project is gesubsidieerd door het ministerie voor VWS, dat in januari 2003 groen licht heeft gegeven.

1.2 Uitwerking project tweede fase

Het projectmanagement heeft voor de tweede fase van het project een werkplan³ opgesteld. In dit werkplan is op hoofdlijnen uiteengezet welke doelen en resultaten het project beoogt te bereiken, de ondersteuningsactiviteiten, de communicatie en de organisatie van het project.

¹ SGBO, Sport en Kinderopvang. Evaluatie van het ondersteuningstraject Sport en Kinderopvang. Den Haag, 2002.

² Redenen waren bijvoorbeeld wettelijke procedures, vertragingen in de bouw en haperende samenwerking tussen de vereniging en de kinderopvang.

³ NISB, Hoofdlijnen werkplan 2003 Sport en Kinderopvang, Arnhem, 2002 (NISB/s-913/02/DD/ljn).

Aanvullend op het werkplan is een communicatieplan opgesteld waarin staat beschreven op welke wijze de kennis over het project kan worden overgedragen en welke instrumenten daarvoor kunnen worden ingezet.

Doelstellingen

De twee hoofdpunten van het tweede traject is het (verder) ondersteunen van nieuwe of lopende lokale projecten sport en kinderopvang en het zo breed mogelijk communiceren van de mogelijkheden van de combinatie sport en kinderopvang. De doelstellingen zoals beschreven in paragraaf 1.1 zijn ook van toepassing op de tweede fase. Er is echter een vierde doelstelling toegevoegd,⁴ namelijk het aantrekkelijker maken van het aanbod van buitenschoolse opvang voor de kinderen.

Aard van de ondersteuning

Tussen het eerste deel van het project en de definitieve toekenning van de subsidie zat een periode van 4 maanden. In deze periode heeft het projectmanagement samen met het projectbureau nagedacht over de vormgeving van de ondersteuning van projecten in de tweede fase. Om de verankering van kennis bij de bonden mogelijk te maken, is besloten om de bonden een nadrukkelijker rol toe te bedelen in de ondersteuning van de projecten.

De resultaten

De beoogde resultaten voor de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang zijn in het subsidieverzoek⁴ aan het ministerie als volgt geformuleerd:

- Op 31 december 2003 dienen van de 30 projecten uit de eerste fase 20-25 projecten:
 - operationeel te zijn;
 - zelfstandig de combinatie Sport en Kinderopvang te exploiteren;
 - een uitbreiding tussen 400 en 600 buitenschoolse opvangplaatsen te realiseren.
- Op 31 december 2002 is er duidelijkheid over de mogelijkheid voor het formuleren voor nieuwe randvoorwaarden voor de combinatie sport en buitenschoolse opvang voor kinderen vanaf 8 jaar. Zodra deze randvoorwaarden geformuleerd zijn, dienen 10 nieuwe initiatieven onder de nieuwe randvoorwaarden 160 kindplaatsen te worden geëxploiteerd.⁵
- Het project geeft inzicht in het effect van sport en kinderopvang op:
 - de beoogde vitalisering van de sportverenigingen en het verspreiden van informatie hierover naar het ministerie van VWS en gemeenten;
 - het aanbod van buitenschoolse opvang.
- De informatie over het project Sport en Kinderopvang is landelijk beschikbaar.

Projectopzet

De projectorganisatie wijkt nauwelijks af van de organisatiestructuur in de eerste fase. De betrokken partijen zijn: de programmaraad, het projectmanagement, het projectbureau, de helpdesk en de sportbonden. Deze laatste partij maakte in de eerste fase nog niet zo

⁴ NISB, Verzoek subsidie project "Sport en kinderopvang", Arnhem, 20 oktober 2003. Kenmerk: 02/s-0706WMT/ljn.

⁵ Het gaat hierbij om landelijke wet- en regelgeving van de rijksoverheid ten aanzien van de Wet basisvoorziening kinderopvang (WBK).

nadrukkelijk deel uit van de totale projectorganisatie. In de tweede fase spelen de bonden echter een belangrijke rol in de ondersteuning van de projecten. De taken en verantwoordelijkheden van de partijen staan weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 De betrokken partijen en hun taken

Partij	Taken
Programmaraad: Adviesorgaan van werkgevers, ouders, sport en kinderopvang	* Bespreking van lopende zaken en voortgang * Advisering over nieuwe randvoorwaarden * Aansturing van en advisering aan het projectmanagement
Projectmanagement	* Aansturing van het implementatieproces * Nemen van het voortouw in het proces van versoepeling wet- en regelgeving * Begeleiding van het projectbureau bij de ondersteuning van projecten * Leveren van inspanning ter attentie van verankering van de opgedane kennis en ervaring binnen de sportbonden en kinderopvang * Zorgdragen voor communicatie over het project * Afhandeling specifieke vragen van de helpdesk
Projectbureau	Ondersteuning bonden en passieve ondersteuning van projecten
Sportbonden	Ondersteuning projecten, vooral de nieuwe initiatieven
Helpdesk	* Beschikbaar stellen van informatie van het project aan sportverenigingen, kinderopvangorganisaties en gemeenten die geheel zelfstandig willen starten met het project * Beschikbaar stellen van informatie over het ondersteuningsaanbod * Verspreiding van de beschikbare informatie van het project

1.3 Evaluatie

Vraagstelling en onderwerpen

Het projectmanagement streeft naar een externe evaluatie van de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang. Zij heeft SGB0, Onderzoeks- en Adviesbureau van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), gevraagd deze evaluatie te verzorgen.

In deze rapportage wordt aandacht besteed aan verschillende aspecten van het project Sport en Kinderopvang. Het gaat hierbij om de volgende vier onderwerpen:

1. verloop van de ondersteuning van de projecten;
2. functioneren van de projectorganisatie (proces);
3. resultaten van de ondersteuning en van het totale project Sport en Kinderopvang;
4. resultaten van de communicatie-instrumenten.

Bij deze vier onderwerpen is gekeken naar de resultaten en naar de waardering. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- Zijn de doelstellingen van het project gerealiseerd?
- Wat zijn de resultaten van de ondersteuning van de projecten?
- Hoe is het proces verlopen? Wat is goed en minder goed verlopen?
- Wat zijn de resultaten van de communicatie-instrumenten?
- Hoe is de ondersteuning gewaardeerd?

Werkwijze

Voor de evaluatie van het project zijn de volgende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd.

Literatuuronderzoek

Voor de analyse van de gegevens is een aantal documenten bestudeerd, zoals het werkplan, het communicatieplan, het eindverslag van het projectbureau, de verslagen van de werkgroepen en de cijfermatige gegevens over het bereik van de communicatie-instrumenten. Met name deze laatste gegevens zijn door de helpdesk aangeleverd.

Telefonische interviews met twee projecten

Er zijn telefonische interviews gehouden met twee projecten sport en kinderopvang. In deze interviews is ingegaan op de waardering van de vier bovengenoemde onderwerpen. Deze projecten zijn geselecteerd in samenwerking met het projectmanagement en het projectbureau.

Interviews met ondersteuners

Met de ondersteuners van de bij het project betrokken sportbonden zijn *telefonische interviews* gehouden. Deze interviews gingen over de inzet van deze bonden bij de ondersteuning van de projecten, hun waardering van de ondersteuning die ze hierbij van het projectbureau ontvingen en de toekomstige inbedding van het project Sport en Kinderopvang in de eigen organisatie. Aanvullend is nog een *mondeling groepsinterview* gehouden met een selectie van de ondersteuners. In dit interview is ingegaan op de ondersteuning die zij hebben geboden, op hun waardering van de communicatie-instrumenten en op hun waardering van het functioneren van de projectorganisatie.

1.4 Opbouw rapportage

Deze rapportage kent de volgende opbouw. In hoofdstuk twee worden de resultaten van de projecten beschreven. Er wordt aandacht besteed aan de uitgangssituatie, de voortgang en de eindopbrengsten. Hoofdstuk drie gaat in op de ondersteuning. Hoofdstuk vier gaat over de beoogde en gebruikte communicatie-instrumenten. Het functioneren van de projectorganisatie komt in hoofdstuk vijf aan de orde. Hoofdstuk zes bevat conclusies, een blik op de toekomst en aanbevelingen.

2 De voortgang van de projecten

2.1 Inleiding

Om een goed beeld te schetsen van de inspanningen en resultaten van de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang wordt eerst aandacht besteed aan actuele ontwikkelingen. Hiervoor wordt ingegaan op de bestaande en toekomstige wet- en regelgeving op het gebied van de kinderopvang en de vraag en aanbod in deze sector. Vervolgens komt de voortgang van de projecten aan de orde, waarbij eerst wordt stil gestaan bij de uitgangssituatie en daarna bij de eindopbrengsten. Daarnaast komen de resultaten van het totale project Sport en Kinderopvang aan bod.

2.2 Ontwikkelingen

Tijdens de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang zijn er belangrijke ontwikkelingen gaande op het gebied van de kinderopvang die ook van invloed zijn op sport en kinderopvang. Zo is het wetgevingstraject betreffende de Wet basisvoorziening kinderopvang (WBK) in volle gang en is er sprake van een omslag in de zogenaamde kinderopvangmarkt.

Wet basisvoorziening kinderopvang

In juni 2002 heeft de staatssecretaris van het ministerie van VWS, mede namens staatssecretaris van SZW en staatssecretaris van Financiën, het Wetsvoorstel WBK aangeboden aan de Tweede Kamer. De reden voor dit wetsvoorstel was dat de bestaande wettelijke kaders en regelingen op het gebied van de kinderopvang niet meer toereikend waren voor de snelgroeiende kinderopvangsector. Rond het begin van de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang is voorgesteld om de bestaande wetgeving op het gebied van de kinderopvang te herzien.

In september 2002 heeft de Tweede-Kamercommissie van SZW, waaronder het onderwerp kinderopvang voortaan valt, het wetsvoorstel in behandeling genomen.

In april 2003 heeft de regering besloten om de invoeringsdatum van de WBK met een jaar uit te stellen tot 1 januari 2005. Op 22 april 2004 is de WBK in de Tweede Kamer behandeld; de wet is echter nog niet aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer.

Gevolgen voor sport en kinderopvang

In het subsidieverzoek staat beschreven dat één van de doelstellingen van het project is om 10 nieuwe initiatieven te realiseren onder de nieuwe randvoorwaarden voor de combinatie sport en buitenschoolse opvang (zie paragraaf 1.2). Ook wordt in dit document vermeld dat er tijdens (in)formele overleg bij belangenorganisaties een voorzichtig draagvlak is ontstaan voor het formuleren van nieuwe voorwaarden voor de buitenschoolse opvang voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Omdat de behandeling van de WBK flinke vertraging heeft opgelopen en de nieuwe randvoorwaarden nog niet wettelijk zijn verankerd, is het niet mogelijk gebleken om ervaring op te doen met projecten op basis van de nieuwe randvoorwaarden.

Hoewel de WBK op zich laat wachten, is binnen het project Sport en Kinderopvang veel aandacht besteed aan het versoepelen van nadere regelgeving. Het gaat om regelgeving op gemeentelijk niveau, bestemd voor een specifieke doelgroep (namelijk buitenschoolse opvang voor 8-12-jarigen) voor een specifieke situatie. De VNG heeft in overleg met de programmaraad een brief verstuurd naar alle gemeenten betreffende de 'aanpassing nadere regels van de Modelverordening kinderopvang'. De gemeente krijgt hierdoor de mogelijkheid om in de lokale verordening kinderopvang rekening te houden met de combinatie sport en kinderopvang.

Omslag in de kinderopvangmarkt

Bij aanvang van het project Sport en Kinderopvang was er sprake van een groot tekort aan opvangplaatsen. Eind 2002 is een omslag in de markt zichtbaar. Zo is op verschillende plaatsen een plafond in de vraag naar kinderopvang geconstateerd; niet in alle regio's in Nederland is er sprake van een grote onvervulde behoefte aan kinderopvang. De laatste hausse van uitbreiding heeft zelfs op enkele plaatsen al tot overcapaciteit en sluiting van onrendabele voorzieningen geleid. Lokaal bestaan er dus grote verschillen in de vraag naar kinderopvang (Trendonderzoek kinderopvang, 2002).⁶

Gevolgen voor sport en kinderopvang

De toenemende marktverzadiging in de kinderopvang leidt ertoe dat uitbreiding van het aantal kindplaatsen – één van de doelstellingen van het project – minder noodzakelijk is geworden. Het aantrekkelijker maken van het aanbod van de buitenschoolse opvang daarentegen begint een belangrijker rol te spelen. In een aantal gebieden hebben kinderopvanginstellingen geen wachtlijsten meer, maar proberen zij kinderen te werven, onder andere door middel van een aantrekkelijk aanbod. Het aanbieden van sportfaciliteiten kan daar een bijdrage aan leveren.

2.3 De voortgang van de projecten

In deze paragraaf volgt een beschrijving van de voortgang van de projecten. Allereerst wordt ingegaan op de startsituatie. In welke fase zitten de projecten en hoeveel projecten hebben een goede slaagkans? Daarnaast komen de eindresultaten aan de orde en kan worden vastgesteld welke vooruitgang is geboekt bij de projecten.

2.3.1 Uitgangssituatie

In het subsidieverzoek voor de tweede fase van het project zijn de volgende ondersteuningsdoelstellingen opgenomen:

1. de begeleiding van acht gerealiseerde projecten in de implementatiefase tot 31 december 2003;
2. de "verzilvering" van de investering uit het project Sport en Kinderopvang door de ondersteuning van de 22 kansrijke projecten om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen voor 31 december 2003.⁷

⁶ Ministerie voor SZW, Trendonderzoek kinderopvang 2002, Den Haag. 2002.

⁷ De volgende doelstellingen zijn geformuleerd, maar komen niet meer aan de orde:

- Tot 31 december 2002 de mogelijkheid onderzoeken om nieuwe randvoorwaarden te formuleren voor sport en kinderopvang voor buitenschoolse opvang voor kinderen vanaf 8 jaar.
- Zodra de nieuwe randvoorwaarden gelden met 10 initiatieven ervaring opdoen met de combinatie sport en kinderopvang onder de nieuwe randvoorwaarden tot 31 december 2002.

Op basis hiervan is in het project uitgegaan van drie soorten projecten:⁸

1. acht operationele projecten;
2. 22 zogenaamde kansrijke projecten;
3. nieuwe initiatieven.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om 10 nieuwe initiatieven te benaderen en te ondersteunen onder versoepelde wet- en regelgeving. Dit plan is losgelaten (zie paragraaf 2.2), onder andere omdat de aangemelde sportverenigingen nog geen concrete samenwerkingspartner in de kinderopvang hadden, omdat er binnen de vereniging geen draagvlak was voor het project of omdat er nauwelijks behoefte aan ondersteuning bestond. Daarom is besloten om elk geïnteresseerd project te ondersteunen en de beschikbare middelen hier zo efficiënt mogelijk voor in te zetten.

De startsituatie van kansrijke en operationele projecten (30 in totaal) wordt hieronder beschreven aan de hand van enkele algemene kenmerken, zoals geografische spreiding, spreiding naar gemeentegrootte, de spreiding over de verschillende takken van sport, het sportaanbod en typen accommodatie.

Geografische spreiding

De meerderheid van de 30 projecten (21 projecten) ligt in de Randstad. Eenvijfde deel van de projecten is afkomstig uit Oost-Nederland. Zuid-Nederland is vertegenwoordigd met één project.

Tabel 2 Spreiding van de projecten over Nederland

Spreiding	Aantal
Randstad (Noord- en Zuid-Holland en Utrecht)	21
Oost-Nederland (Flevoland, Gelderland en Overijssel)	6
Zuid-Nederland (Noord-Brabant, Limburg en Zeeland)	1
Noord-Nederland (Drenthe, Friesland en Groningen)	0
Totaal	30

Spreiding naar gemeentegrootte

Van de 30 projecten ligt 40% in gemeenten tussen de 20.000 en 50.000 inwoners. Ook in gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners zijn in het begin van de tweede fase redelijk veel (9) projecten gestart. De 100.000+-gemeenten herbergen 8 projecten. De kleinere gemeenten (< 20.000 inwoners) hebben nauwelijks ervaring met sport en kinderopvang.

⁸ Het oorspronkelijke derde type project zijn de 10 initiatieven die onder nieuwe randvoorwaarden de combinatie sport en buitenschoolse opvang voor kinderen vanaf 8 jaar zouden exploiteren.

Tabel 3 Spreiding van de 30 projecten naar gemeentegrootte

Aantal inwoners	Aantal
< 10.000	1
10.000 – 20.000	0
20.000 – 50.000	12
50.000 – 100.000	9
100.000 – 250.000	5
> 250.000	3
Totaal	30

Spreiding over takken van sport

Volgens de cijfers houden met name omniverenigingen/sportparken en voetbalverenigingen zich bezig met sport en kinderopvang. Tweederde van de projecten is gerealiseerd door deze takken van sport. De overige projecten zijn verdeeld over de volgende takken van sport: hockey, korfbal en atletiek.

Tabel 4 Spreiding van de 30 projecten over de takken van sport

Tak van sport	Aantal
Omni	11
Voetbal	10
Hockey	4
korfbal	3
Atletiek	1
Onbekend	1
Totaal	30

Typen accommodatie

De 30 projecten verschillen qua accommodatie. Bij ongeveer de helft van de projecten is er sprake van nieuwbouw. De andere helft is gerealiseerd in bestaande accommodaties die vaak (licht) verbouwd zijn. Alle nieuwbouwprojecten zijn exclusief huur, dat wil zeggen dat er bij deze projecten geen sprake is van medegebruik. Bij een meerderheid van de projecten in bestaande accommodaties is er sprake van medegebruik.

Sportaanbod

In het begin van de tweede fase van het project biedt de meerderheid van de 30 projecten al een sportprogramma aan; slechts een beperkt aantal projecten heeft nog geen sportprogramma. De meeste projecten, met name de 8 operationele projecten, hebben een volledig sportprogramma. Bij een kleiner deel van de projecten, met name de kansrijke projecten, wordt het sportprogramma als incidenteel aangemerkt.

2.3.1 De tussentijdse resultaten

Lokale initiatieven

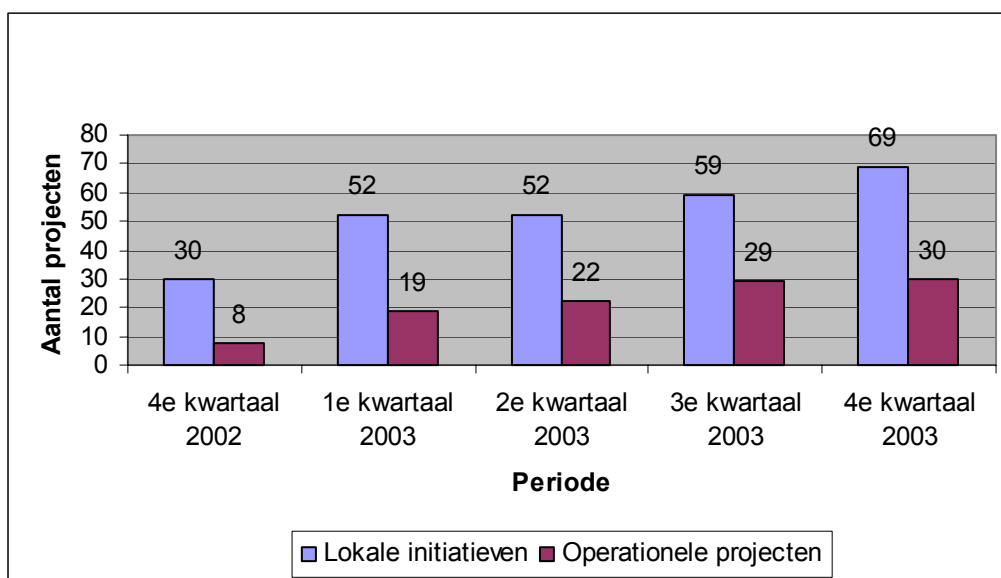
De voortgang van de projecten staat weergegeven in figuur 1. De term lokale initiatieven staat voor alle projecten die bezig zijn met sport en kinderopvang en een goede slagingskans hebben. Het aantal nieuwe projecten is uiteindelijk niet gelimiteerd tot 10, maar alle geïnteresseerde verenigingen konden zich aanmelden. Hierbij zitten ook enkele initiatieven die los van het project zijn gestart en nauwelijks actieve ondersteuning hebben ontvangen. Deze

projecten zijn wel zijdelings betrokken bij het project doordat zij gebruikmaken van de communicatie-instrumenten, zoals het handboek, de website of de nieuwsbrieven. Het totaal aantal initiatieven staat in december 2003 op 69. Dit grote aantal betrokken projecten is ook het gevolg van de ruchtbaarheid die aan het project is gegeven. Figuur 1 laat zien dat er tussen het laatste kwartaal van 2002 en het eerste kwartaal van 2003 veel lokale initiatieven zijn bijgekomen, namelijk een stijging van 22 projecten. Ook het laatste kwartaal van 2003 vertoont een stijging van 10 projecten.

Operationele projecten

Operationele projecten zijn projecten die inmiddels draaien. Het aantal operationele projecten is elk kwartaal gestaag gegroeid. Ook deze groei is het sterkst tussen het laatste kwartaal van 2002 en het eerste kwartaal van 2003. In totaal neemt het aantal operationele projecten toe van 8 naar 30 aan het eind van 2003.

Figuur 1 Voortgang van de projecten

De geografische spreiding van de projecten aan het eind van 2003 staat weergegeven in figuur 2. Ook aan het eind van de tweede fase van het project ligt, net als bij de Ausgangssituatie, de meerderheid van de projecten in de randstad. Het aantal projecten in Zuid-Nederland is toegenomen van één naar drie. In de overige gebieden is het aantal projecten gelijk gebleven.

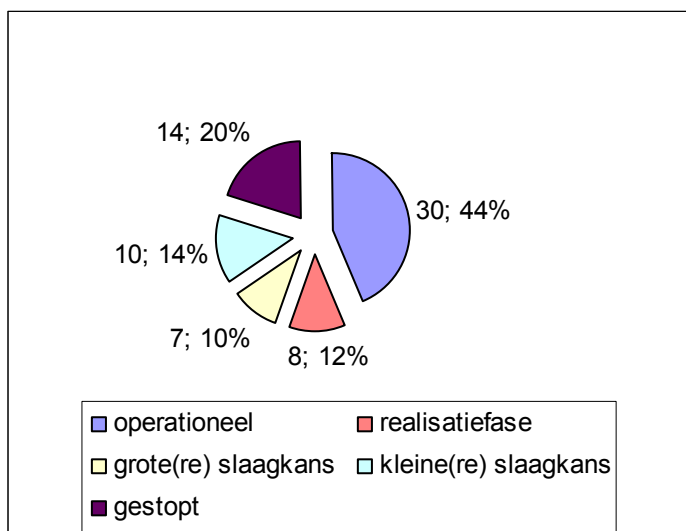
Figuur 2 Aantal lokale initiatieven oktober 2003

2.3.2 Eindopbrengsten

Zoals we eerder hebben gezien zijn er eind december 2003 69 initiatieven sport en kinderopvang. In figuur 3 is af te lezen hoeveel projecten operationeel zijn, in de realisatiefase zitten, zijn gestopt, of een kleine respectievelijk grote slaagkans hebben.

Figuur 3 Eindopbrengsten van de 69 initiatieven

Operationele projecten

Eind 2003 is bijna de helft van de 69 initiatieven operationeel. Deze 30 operationele projecten realiseren circa 700 kindplaatsen.

Twee van de 30 projecten betreffen informele opvang. Veel van deze projecten liggen in de Randstad. In enkele gemeenten, zoals Delft, draaien meerdere projecten. Een aantal operationele projecten valt onder de zogenaamde spin-off van het project Sport en Kinderopvang; dat wil zeggen dat deze initiatieven buiten het projectbureau zelfstandig zijn opgestart door gemeenten, verenigingen of kinderopvangorganisaties.

Projecten in de realisatiefase

Acht van de 69 initiatieven bevinden zich eind 2003 in de realisatiefase. Deze projecten, die momenteel in een bouwfase verkeren, worden naar verwachting in de komende twee jaar gerealiseerd, waarvan zes projecten in 2004 en twee in 2005. Deze acht projecten in de realisatiefase vertegenwoordigen 400 kindplaatsen.

Projecten met een kleine(re) en grote(re) slaagkans

Het projectbureau heeft ingeschat dat 17 projecten, ongeveer een kwart van het totaal aantal projecten, nog een slaagkans hebben. Zeven projecten hebben een grote(re) slaagkans en 10 een kleine(re). De zeven projecten met een grotere slaagkans vertegenwoordigen 135 kindplaatsen.

Gestopte projecten

Eenvijfde deel van de projecten, 14 in totaal, is eind 2003 gestopt. De projecten zijn gestopt om de volgende redenen:

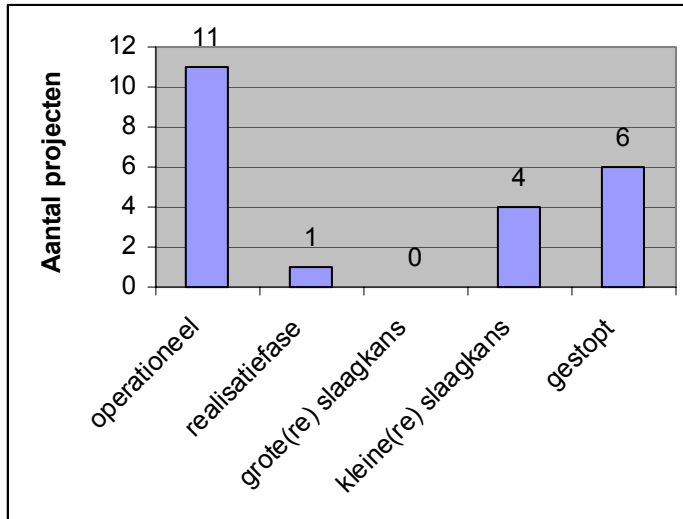
- gebrek aan financiële middelen;
- gebrek aan ambitie om de combinatie sport en kinderopvang te realiseren bij de vereniging, kinderopvang en/of gemeente;
- de vereiste aanpassing voor de accommodatie is te groot;

- belemmeringen op het gebied van ruimtelijke ordening;
- ongunstige ligging van de sportvereniging.

Deze redenen vallen voor een deel samen met de randvoorwaarden voor het slagen van een project die zijn beschreven in het handboek.

Van de 22 projecten die aan het begin van de tweede fase als kansrijk zijn aangemerkt, is de helft aan het eind van 2003 operationeel. Zes kansrijke projecten zijn gestopt.

Figuur 4 Eindopbrengsten van de 22 kansrijke projecten

2.4 Overige resultaten

Het project Sport en Kinderopvang heeft niet alleen geleid tot operationele projecten en de uitbreiding van het aantal kindplaatsen. Uit een analyse van de beschikbare gegevens en interviews van de bij het project betrokken partijen zijn ook enkele andere effecten naar voren gekomen. Deze effecten sluiten aan bij de doelstellingen van het project zoals geschetst in paragraaf 1.1.

1. Vitalisering van de sportverenigingen

Bij een aantal sportverenigingen heeft de combinatie met kinderopvang geleid tot een vitalisering van het verenigingswezen. Deze verenigingen zien een toename van de inkomsten (verhuur accommodatie, verhoging barinkomsten, nieuwe aanwas van leden) en krijgen meer ervaring in het maatschappelijk ondernemerschap. Enkele verenigingen merken op dat de samenwerking met de kinderopvang een belangrijke impuls levert voor het uitbouwen van de (sport)activiteiten voor kinderen. Ook leidt dit tot een imagoverbetering van de vereniging, wat een gunstig effect kan hebben op het werven van nieuwe jeugdleden (en eventueel de ouders van de kinderen die in de opvang zitten).

2. Terugdringen van de bewegingsarmoede bij kinderen

Door het aanbieden van een sport- en spelprogramma maken de kinderen op een laagdrempelige manier kennis met een of meerdere sporten en bewegen zij meer dan in een reguliere opvanginstelling. Over het algemeen maken de kinderen dankbaar gebruik van de extra speelgelegenheden en hebben zij er veel plezier in.

3. Vergroting van de aantrekkelijkheid van de BSO (buitenschoolse opvang)

Het vergroten van de aantrekkelijkheid van de BSO hangt samen met de vitalisering van de sportvereniging. Sport en kinderopvang biedt zowel de vereniging als de kinderopvang iets extra's. Voor ouders die het belangrijk vinden dat hun kinderen voldoende bewegen en dat zij kennismaken met een of meerdere sporten, biedt de combinatie sport en kinderopvang een duidelijke meerwaarde.

2.5 Conclusies

Uitgangssituatie

- Tweederde van de 30 projecten die zijn gestart in de tweede fase van het project zijn afkomstig uit de Randstand.
- Eveneens tweederde van de projecten zijn gerealiseerd in gemeenten tussen de 20.000 en 100.000 inwoners.
- De projecten zijn vooral omniverenigingen/sportparken en voetbalverenigingen. De overige projecten zijn verdeeld over de volgende drie takken van sport: atletiek, hockey en korfbal.
- De projecten verschillen qua accommodatie. Bij ongeveer de helft van de projecten is sprake van nieuwbouw; de andere helft werkt met bestaande accommodaties die een (lichte) verbouwing ondergaan.
- In het begin van de tweede fase van het project biedt de meerderheid van de 30 projecten een sportprogramma aan.

Voortgang en eindopbrengst van de projecten

- Aan het eind van het project, in december 2003, zijn er 69 initiatieven sport en kinderopvang.
- Van de 69 initiatieven is eind 2003 bijna de helft operationeel (30 projecten). Deze projecten vertegenwoordigen circa 700 kindplaatsen. Van de 22 projecten die als kansrijk werden aangemerkt bij aanvang van het project is de helft in december 2003 operationeel.
- Acht van de 69 initiatieven bevinden zich eind 2003 in de realisatiefase en 17 hebben een redelijke kans van slagen. 14 projecten zijn eind 2003 gestopt.
- Naast de realisatie van projecten en uitbreiding van kindplaatsen heeft het project Sport en Kinderopvang ook bijgedragen aan de vitalisering van de sportverenigingen, het terugdringen van bewegingsarmoede bij kinderen en het aantrekkelijker maken van de BSO. Deze effecten sluiten aan bij de hoofddoelstellingen van het project Sport en Kinderopvang.

4 De ondersteuning van de projecten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de ondersteuning van de 69 lokale initiatieven besproken. Eerst volgt een toelichting over de opzet van de ondersteuning, daarna komt de uitvoering aan de orde. Bij de beschrijving van de uitvoering wordt stilgestaan bij de inhoud van de ondersteuning en bij de uitvoerders. Tot slot wordt kort ingegaan op de waardering van de ondersteuning.⁹

4.2 De opzet van de ondersteuning

In de eerste fase van het project Sport en Kinderopvang is een onderscheid gemaakt tussen zogenaamde pilots en volgers. De pilots hebben intensievere ondersteuning ontvangen dan de volgers. De projecten zijn in de eerste fase hoofdzakelijk begeleid door het projectbureau. In beperkte mate zijn hiervoor enkele sportbonden (de hockey-, korfbal- en voetbalbond) ingeschakeld. In de tweede fase van het project is de verdeling pilots en volgers losgelaten en is er geen onderscheid meer gemaakt in de ondersteuning aan de projecten.

Koerswijziging

In het tweede deel van het project is er sprake van een koerswijziging die langzamerhand is ingezet. In de periode 1 september-31 december 2002, tussen de eerste en de tweede fase, heeft het projectmanagement samen met het projectbureau nagedacht over de verdere vormgeving van de ondersteuning van projecten. Om de verankering van kennis bij de bonden mogelijk te maken is besloten om de bonden een nadrukkelijker rol toe te bedelen in de ondersteuning van de projecten. Voor de inzet van de bonden is aparte financiering aangevraagd bij VWS.

Taakverdeling

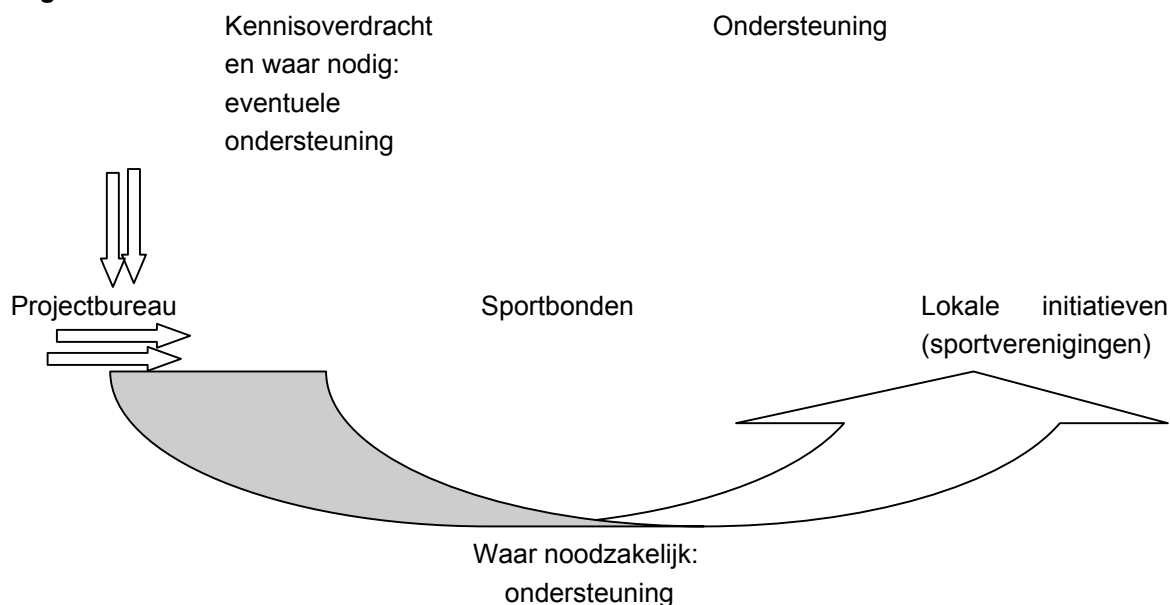
In de tweede fase van het project is het niet meer de bedoeling dat de projecten van het begin tot het eind door het projectbureau aan de hand worden genomen en begeleid. Het accent wordt meer gelegd op de begeleiding van de bonden die het merendeel van de projecten ondersteunen. Het projectbureau zorgt voor kennisoverdracht richting de sportbonden, die zelfstandig de daadwerkelijke ondersteuning van de projecten gaan leveren. Het projectbureau zal de bonden (hierbij) ondersteunen. Waar nodig zal het projectbureau op afstand, en in een enkel geval actief, projecten ondersteunen.

De taakverdeling van het projectbureau en de sportbonden staat in onderstaande figuur weergegeven.¹⁰

⁹ De opzet van deze ondersteuning staat beschreven in het subsidieverzoek, de hoofdlijnen van het werkplan en de opdrachtbevestiging van het projectmanagement aan het projectbureau. De informatie voor de uitvoering van de ondersteuning is afkomstig uit verantwoording van het projectbureau⁹ en uit de voor de evaluatie afgenomen interviews.

¹⁰ Ministerie voor VWS. Opdrachtbevestiging offerte 17 december 2002. Den Haag, 2002. Referentie: 03/0109/DD/ljn.

Figuur 5 Taken van de verschillende ondersteuners

4.3 De uitvoering

De betrokken ondersteuners

In paragraaf 3.2 is de aard van de ondersteuning en de taakverdeling tussen het projectbureau aan de orde gekomen. De betrokken ondersteuners kunnen als volgt worden onderverdeeld:

- Het projectbureau;
- drie sportbonden: de voetbal-, - hockey- en korfbalbond;
- provinciale sportraad Noord-Holland;
- lokale sportservicepunten.

Zoals we in hoofdstuk 1 hebben beschreven is het accent van de ondersteuning bij de bonden komen te liggen. De drie genoemde bonden hebben samen met het projectbureau een aantal projecten ondersteund, waarbij zij in een later stadium meer zelfstandig zijn gaan opereren. Voor vragen over de aard van de ondersteuning of bij ingewikkelde vragen van projecten die ze zelf niet konden beantwoorden konden de bonden terecht bij het projectbureau. Ook klopten zij bij het projectbureau aan voor good practices of voor specifieke modellen, zoals een voorbeeldsamenwerkingovereenkomst, huurcontract, etc. De kennisopbouw bij de bonden over onderwerpen als de WBK, accommodatievraagstukken, huurafspraken, etc. vond plaats via bilateraal contact met het projectbureau, het handboek, de nieuwsbrieven en middels de 'ondersteuning projecten sport en kinderopvang (zie paragraaf 5.3).

In de loop van de tweede fase is ook een lokaal sportservicepunt en een provinciale sportraad opgenomen in de groep ondersteuners. Deze partijen zijn door ondersteuningsverzoeken van een gemeente als begeleiders betrokken geraakt bij sport en kinderopvang. Zij hebben zelf contact opgenomen met het projectbureau met het verzoek te participeren in het project. Andere sportservicepunten en sportraden hebben zich in 2003 niet bezig gehouden met de ondersteuning van projecten.

Er zijn ook enkele initiatieven zelf van de grond gekomen, waarbij vooral de gemeente de trekker is. Voorbeelden hiervan zijn de gemeenten Delft en Boxtel, waarbij de gemeenteambtenaren zelf aan de slag zijn gegaan. Deze projecten hebben los van het project Sport en Kinderopvang gefunctioneerd, maar hebben een enkele maal het projectbureau benaderd en gebruikgemaakt van de website, het handboek, etc.

De inhoud en aard van de ondersteuning

In de ondersteuning heeft een accentverschuiving plaatsgevonden van actieve begeleiding naar meer passieve ondersteuning in de vorm van kennisoverdracht- en ontwikkeling. In de eerste fase van het project werden de pilots op sleeptouw genomen door het projectbureau en kregen ze begeleiding op locatie. In het tweede deel is de nadruk meer komen te liggen op zelfwerkzaamheid van de verenigingen met de ondersteuners en het handboek als "achtervang".

Binnen de ondersteuners en tussen de verschillende begeleiders bestonden verschillen in de aard van de ondersteuning. Sommige sportbonden hebben zich, zoals beoogd, gericht op kennisoverdracht. Zo heeft de hockeybond aangegeven dat verenigingen zelf contacten moesten aangaan met de gemeenten en kinderopvangorganisaties. De voetbalbond heeft aan circa de helft van de 18 ondersteunde verenigingen alleen informatie toegestuurd, zoals voorbeeldcontracten, toelichting op de WBK, etc. Met de andere helft heeft de bond ervaringen uitgewisseld. Deze verenigingen zijn doorverwezen naar projecten die inmiddels goed lopen of zijn in contact gebracht met deze projecten.

Andere ondersteuners, met name de provinciale sportraad en het sportservicepunt, stapten zelf op verenigingen af. Deze laatste hebben zich niet alleen op verenigingen gericht, maar hebben ook contacten gelegd met gemeenten of kinderopvanginstellingen in de regio.

De mate waarin de bonden een beroep hebben gedaan op het projectbureau verschilde daardoor ook. De ene bond had meer begeleiding nodig van het projectbureau dan de andere.

Dit verschil in aanpak en behoefte aan begeleiding door het projectbureau tussen de ondersteuners kan worden verklaard door de volgende onderling samenhangende factoren. Deze factoren zijn naar voren gekomen uit de interviews met de ondersteuners:

- Het werkgebied van de ondersteuner
Terwijl sportbonden zich moeten richten op alle bij de bond betrokken sportverenigingen in Nederland, hoeven het lokale/regionale sportservicepunt en de provinciale sportraad zich louter te richten op alle mogelijke betrokken partijen in de eigen regio.
- Het takenpakket van de ondersteuner
Begeleiders van de sportbonden hebben zich niet alleen kunnen richten op het project Sport en Kinderopvang. Zij houden zich bezig met allerlei zaken waar de sportvereniging mee te maken kan krijgen, zoals discriminatie van scheidsrechters of de stand van zaken met betrekking tot het clubgebouw. Sport en kinderopvang is een van de vele onderwerpen van het takenpakket van de bondsmedewerkers. De medewerkers van het lokale/regionale sportservicepunt en van de provinciale sportraad werken meer op projectbasis en kunnen

zich tegen betaling of met (gemeentelijke) subsidie nadrukkelijker bezighouden met dit onderwerp.

- De prioriteit van en draagvlak voor het project in de organisatie van de ondersteuner
De mate van de aandacht van de ondersteuner voor het project Sport en Kinderopvang hangt af van de prioriteit die dit onderwerp krijgt binnen de eigen organisatie. Deze prioritering hangt mede samen met het interne draagvlak voor het project. Het gaat dan om draagvlak onder de directie of het bestuur en om draagvlak onder collega-medewerkers. Met name dit laatste blijkt een belangrijk criterium. Enkele bondsondersteuners hebben het gevoel dat zij de kar alleen moeten trekken en veel inspanningen moeten verrichten om hun collega's te interesseren.
- De financiële positie van de bond
De financiële positie van de bond is mede van invloed op de mate waarin de bond besluit zich te richten op sport en kinderopvang. Uit de interviews met de bondsmedewerkers is gebleken dat deze financiële positie afhankelijk is van een aantal factoren, zoals de draagkracht van de bondsleden of de vorm van financiering van de regionale ondersteuners binnen de bond (middels contributie of externe middelen). Hierbij moet worden opgemerkt dat niet alle bonden gebruik hebben gemaakt van het budget dat hen is toegewezen vanuit het project Sport en Kinderopvang.
- De vraag naar kinderopvang binnen het werkgebied van de ondersteuner
Zoals eerder vermeld heeft in sommige regio's in Nederland een langzame omslag plaatsgevonden in de vraag naar kinderopvang. Wachtlijsten maken plaats voor verzadiging en onderbezetting. Initiatieven op het gebied van sport en kinderopvang zouden in deze regio's louter kunnen zorgen voor een kwalitatieve verbetering van de kinderopvang, namelijk het zorgen voor het aantrekkelijker maken van de BSO. In andere regio's in Nederland, zoals de Randstad, is de vraag nog steeds groter dan het aanbod. Als er weinig animo is bij verenigingen of kinderopvanginstellingen voor samenwerking, dan valt er weinig te ondersteunen. Het is dan ook de vraag of deze bonden in de toekomst geheel zelfstandig projecten kunnen ondersteunen zonder hulp van het projectbureau.

Enkele projecten toonden zich teleurgesteld over de aard van de ondersteuning in de tweede fase. Deze verenigingen waren op de hoogte van het ondersteuningsaanbod in de eerste fase en hadden daardoor een ander verwachtingspatroon.

4.4 De mening van de ondersteuners

Over de begeleiding

De verschillende ondersteuners zijn tevreden over de begeleiding die zij hebben ontvangen van het projectbureau. Ze kregen bijvoorbeeld snel antwoord op hun vragen en konden altijd terecht met vragen over projecten die ze zelf niet konden beantwoorden. De vragen aan het projectbureau betreffen vooral accommodatievraagstukken, wettelijke vraagstukken (WBK) en financiële onderwerpen. Vooral vragen over de organisatie en het functioneren van de kinderopvang (voor de sportbonden een relatief nieuw terrein) zijn goed en adequaat

beantwoord door het projectbureau. Volgens een van de bonden was het in de tweede fase van het project niet volledig duidelijk wie welke projecten zou ondersteunen.

Over de eigen ondersteuning

De ondersteuners zijn van mening dat het voor verenigingen lastig is om met passieve ondersteuning resultaten te boeken. De projecten hebben wel voldoende informatie en handvatten aangereikt gekregen, maar ze stagneren in hun contacten met de gemeente of kinderopvanginstelling of omdat ze zelf tijdelijk een pas op de plaats maken. Al met al zijn de resultaten tegengevallen met betrekking tot het realiseren van kinderopvang bij een sportvereniging. De projecten hebben wel geleid tot een imagoverbetering van de betrokken verenigingen, wat weer kan leiden tot een toename van het aantal leden en minder bewegingsarmoede bij kinderen.

De ondersteuners geven enkele randvoorwaarden die van invloed zijn op het slagen van een project. Het realiseren van deze randvoorwaarden vormde een belangrijk deel van de ondersteuning en is ook aan bod gekomen in de vragen aan het projectbureau en binnen de Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang (zie paragraaf 4.3). De randvoorwaarden zijn:

- het geven van realistische informatie over andere projecten;
- draagkracht, vitaliteit en professionaliteit binnen de sportvereniging;
- draagvlak en (wederzijdse) interesse bij zowel de sportvereniging als de kinderopvangorganisatie;
- een actieve en enthousiaste houding van de gemeente ten aanzien van (de accommodatiemogelijkheden van) het project Sport en Kinderopvang;
- de aanwezigheid van personeel met een zowel een sport- als kinderopvangachtergrond;
- de ligging van de sportvereniging (binnen de gemeente of ten opzichte van de scholen of BSO);
- de vraag naar kinderopvang in de gemeente of wijk;
- de aanwezigheid van een vast aanspreekpunt bij de sportvereniging/ kinderopvangorganisatie;
- de houding ten aanzien van toekomstige klanten (bijvoorbeeld starten met het gratis aanbieden van opvang of ouders de mogelijkheid bieden om de opvang voor één maand uit te proberen).

Naast deze randvoorwaarden blijkt uit de ervaringen van de ondersteuners dat het actief benaderen van een van de partners (gemeente, sportvereniging of kinderopvang) en het rustig uitwerken van het concept een belangrijke bijdrage leveren aan het slagen van een project.

4.5 Conclusies

Ondersteuning

- In de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang zijn lokale projecten ondersteund door sportbonden, door een lokaal/regionaal servicepunt en door een provinciale sportraad. Deze zijn begeleid door het projectbureau.
- Bij de ondersteuning door het projectbureau lag de nadruk op kennisoverdracht naar de bonden. Het projectbureau zou alleen indien noodzakelijk worden ingezet voor de begeleiding van de bonden bij de ondersteuning van de projecten. Bij de ondersteuning stond de zelfredzaamheid van de lokale initiatieven centraal.
- De ondersteuners verschillen in hun ondersteuningsaanpak, variërend van het aanleveren van informatie tot het actief benaderen van verenigingen, gemeente of kinderopvanginstelling.
- Het verschil in aanpak tussen de ondersteuners hangt samen met het werkgebied en takenpakket van de ondersteuner, de vraag naar kinderopvang in het werkgebied, het draagvlak van sport en kinderopvang binnen de eigen organisatie en de financiële positie van de organisatie.

De mening van de ondersteuners

- De ondersteuners zijn tevreden over de begeleiding van het projectbureau.
- De ondersteuners noemen enkele randvoorwaarden voor het slagen van een project, zoals draagkracht en draagvlak onder de partners, de vraag naar kinderopvang, de betrokkenheid van de gemeente en de mogelijkheden van de accommodatie.

5 De inzet van de communicatie-instrumenten

5.1 Inleiding

Binnen het project Sport en Kinderopvang is gebruikgemaakt van verschillende communicatie-instrumenten, zoals de nieuwsbrieven, een website en bijeenkomsten voor de projecten. De communicatie-instrumenten, doelen en doelgroepen zijn uiteengezet in een communicatieplan.¹¹ In dit hoofdstuk zullen eerst de verschillende onderdelen van dit communicatieplan worden toegelicht. Vervolgens worden alle ingezette communicatie-instrumenten beschreven; hierbij wordt gekeken in hoeverre zij de beoogde doelen en doelgroepen hebben bereikt. Hierna komt de waardering van de communicatiemiddelen aan de orde. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de mening van de ondersteunde projecten en de mening van de verschillende partijen die bij het project betrokken zijn.

5.2 Het communicatieplan sport en kinderopvang

Doelen

In het communicatieplan sport en kinderopvang zijn de volgende doelen verwoord:

- optimale kennisontwikkeling binnen de betrokken verenigingen;
- het informeren en enthousiasmeren van belangstellende organisaties en verenigingen die sport en kinderopvang overwegen;
- duidelijk maken aan alle partijen hoe sportorganisaties in 2004 met kinderopvang aan de slag kunnen en waar verenigingen voor informatie en advies terecht kunnen.

Doelgroepen

In het communicatieplan zijn verschillende doelgroepen genoemd. De volgende doelgroepen zijn te onderscheiden in mate van betrokkenheid:

1. betrokken verenigingen en betrokken bonden;
2. belangstellende verenigingen, belangstellenden bonden en sportraden;
3. overige verenigingen met een eigen accommodatie;
4. gemeenten;
5. vakpers.

De eerste twee categorieën zijn de belangrijkste doelgroepen uit het communicatieplan. Opvallend is dat kinderopvanginstellingen, een van twee belangrijkste partners in het communicatieplan, niet apart worden benoemd als doelgroep.

¹¹ NISB, Communicatieplan Sport & Kinderopvang, Arnhem, 2002 (NISB/2-0233/DD/ljn).

Instrumenten

Het communicatieplan bevat ook een overzicht van de verschillende instrumenten die per doelgroep worden ingezet. Het gaat hierbij om de volgende instrumenten:

- digitale nieuwsbrief;
- nieuwsbrief sport en kinderopvang;
- NISB-nieuwsbrief;
- mailing helpdeskbellers;
- website: www.sportenkinderopvang.nl;
- studiebijeenkomst;
- toekomstcongres Sport en Kinderopvang;
- handboek;
- publicaties in sportvakbladen en bladen voor de kinderopvang.

De verschillende communicatie-instrumenten, met name de verschillende soorten nieuwsbrieven, zijn gericht op uiteenlopende doelgroepen. Zo was bijvoorbeeld de nieuwsbrief sport en kinderopvang bestemd voor alle genoemde doelgroepen, terwijl de digitale nieuwsbrief bedoeld was voor betrokken en belangstellende verenigingen en bonden.

De verschillende instrumenten dienden ook specifieke doelen. De digitale nieuwsbrief was bestemd voor de betrokken verenigingen om regelmatig nieuws uit te kunnen wisselen met andere betrokken verenigingen en belangstellenden. De nieuwsbrief sport en kinderopvang werd daarentegen gezien als belangrijkste informatiemiddel voor het uitnodigen van belangstellenden en betrokkenen voor het toekomstcongres sport en kinderopvang.

De communicatie-instrumenten hadden een belangrijke functie. Door middel van deze instrumenten werd kennis over het project overgedragen. Verder werden deze instrumenten actief ingezet voor de ondersteuning van de projecten.

5.3 De inzet van de communicatie-instrumenten

In deze paragraaf wordt ingegaan op de mate waarin de instrumenten de in het communicatieplan uiteengezette doelgroepen en doelen bereikt hebben.

Nieuwsbrieven

Volgens de planning van het communicatieplan zouden er verschillende soorten nieuwsbrieven verschijnen, namelijk digitale nieuwsbrieven, de nieuwsbrief sport en kinderopvang en de NISB-nieuwsbrief.

Digitale nieuwsbrieven

De digitale nieuwsbrief, de zogenaamde e-zine sport en kinderopvang is, zoals beschreven in het communicatieplan, driemaal verschenen. Deze digitale nieuwsbrief was oorspronkelijk bestemd voor betrokken verenigingen om nieuws over sport en kinderopvang te kunnen uitwisselen met andere projecten, belangstellende verenigingen en bonden. Uit een overzicht van de verzendlijst bleek de doelgroep breder te zijn. Zo is de digitale nieuwsbrief niet alleen

verstuurd aan betrokkenen en geïnteresseerde verenigingen, maar ook aan onder meer kinderopvanginstellingen, gemeenten en lokale/ regionale sportservicepunten. De bonden hebben geen gehoor gegeven aan de oproep om de digitale nieuwsbrief op hun website te plaatsen. Naast een beschrijving van de ervaringen van betrokken verenigingen bevatten de nieuwsbrieven ook informatie over de studiebijeenkomst voor de projecten en praktische informatie, bijvoorbeeld over huur- en huisvestingskosten en de Modelverordening kinderopvang voor de BSO vanaf 8 jaar.

Kortom, de digitale nieuwsbrieven hebben een bredere doelgroep bereikt dan beoogd. Ook de inhoud van de digitale nieuwsbrieven was omvangrijker dan gepland; ze boden niet alleen een forum voor het uitwisselen van nieuws, maar bevatten ook informatie over uiteenlopende zaken.

Nieuwsbrief sport en kinderopvang

Er zijn twee nieuwsbrieven sport en kinderopvang verschenen voor betrokken en belangstellende verenigingen en bonden, sportraden, gemeenten en de vakpers. Eén nieuwsbrief is in september 2002 verschenen en één voor het toekomstcongres. De tweede nieuwsbrief is gebruikt om belangstellenden en betrokkenen uit te nodigen voor het toekomstcongres.

De nieuwsbrieven bevatten informatie over bepaalde projecten en antwoorden op vragen van projecten. De nieuwsbrief is verstuurd aan de beoogde doelgroepen en andere partijen, zoals kinderopvanginstellingen, lokale/regionale sportservicepunten, vertegenwoordigers van verschillende overheden en onderwijsinstellingen.

NISB-nieuwsbrief

In de NISB-nieuwsbrieven zijn berichten opgenomen over de voortgang en stand van zaken van projecten. Ook actuele ontwikkelingen en aankondigingen van bijeenkomsten zijn in deze nieuwsbrief vermeld. De NISB-nieuwsbrieven zijn aan alle doelgroepen verstuurd.

Mailing helpdeskbellers

De helpdesk wordt uitgebreid besproken in paragraaf 5.2. In deze paragraaf wordt alleen ingegaan op de mailing aan de helpdeskbellers.

De doelgroep van dit instrument vormden de belangstellende verenigingen. Uit een verzendlijst blijkt dat niet alleen informatie is verstuurd aan belangstellende verenigingen, maar ook aan (betrokken en overige) verenigingen, belangstellende en betrokken bonden, sportraden, gemeenten en de vakpers. Verder kregen lokale/regionale sportservicepunten, vertegenwoordigers van verschillende overheden en onderwijsinstellingen informatie toegestuurd. De bereikte doelgroep was dus groter dan de vooraf omschreven doelgroep.

Deze partijen kregen indien gewenst ook informatie toegestuurd, zoals algemene brochures over het project, de nieuwsbrieven, het handboek en aanmeldingsformulieren.

De website www.sportenkinderopvang.nl

De website van het project Sport en Kinderopvang was volgens het communicatieplan bestemd voor alle doelgroepen. Deze website moest minimaal eens per maand nieuws vermelden over de voortgang van de pilots. Daarnaast zouden hierop korte zogenaamde good practices gepubliceerd worden.

Er zijn geen gegevens beschikbaar over de mate waarin de verschillende doelgroepen de website hebben bezocht. Wel is bekend dat de website 11.390 pageviews telt in de periode van eind november 2001 tot begin januari 2003. De website bevat(te) het geplande nieuws over de voortgang van de projecten in de vorm van een kaart van Nederland met daarop de verschillende lokale initiatieven en een toelichting op hun belangrijkste gegevens. Verder zijn de geplande korte good practices niet terug te vinden op de website. Deels bevat de site dus niet de voorgestelde informatie.

Naast informatie over de projecten zijn andere onderwerpen opgenomen, zoals:

- de verschillende instrumenten van het project Sport en Kinderopvang (zoals het handboek en de nieuwsbrieven);
- ontwikkelingen op het gebied van sport en kinderopvang;
- antwoorden op veelgestelde vragen over accommodaties, financiën, kwaliteit en veiligheid, samenwerking, personeel, sportprogramma 's en vormen van kinderopvang.

Studiebijeenkomst

Een ander in het communicatieplan genoemde instrument was een studiebijeenkomst voor betrokken verenigingen. Deze bijeenkomst was vooral bestemd voor het uitwisselen van praktische ervaringen en kennis en vond op 9 mei 2003 plaats bij hockeyvereniging Roomburg te Leiden. Dit is een van de projecten die in de tweede fase bij het project Sport en Kinderopvang betrokken raakte.

De bijeenkomst was niet alleen bestemd voor betrokken verenigingen, maar ook voor alle kinderopvangorganisaties en gemeenten die deel uitmaken van het project Sport en Kinderopvang. Deze partijen waren, naast verschillende leden van de projectorganisatie, op deze studiebijeenkomst aanwezig. In totaal waren circa 40 tot 50 geïnteresseerden op deze bijeenkomst afgekomen.

Op deze dag die vooral bestemd was voor het uitwisselen van praktische ervaringen en kennis, kregen de deelnemers informatie over het project Roomburg en over de stand van zaken van sport en kinderopvang. Verder konden ze workshops bijwonen over het bepalen van de huurprijs en/of de prijs voor het sportaanbod, de voor de buitenschoolse opvang geldende wet- en regelgeving en de vormgeving van een aantrekkelijk sport-/ bewegingsaanbod.

Het toekomstcongres sport en kinderopvang

Het toekomstcongres sport en kinderopvang vond plaats op 17 december 2003. Het congres was bestemd voor alle doelgroepen die in het communicatieplan zijn onderscheiden: gemeenten, kinderopvangorganisaties, sportverenigingen en ondersteunende instellingen (sportraden, sportservicepunten en bonden). Deze partijen waren, naast verschillende leden van de projectorganisatie, op dit toekomstcongres aanwezig. De meeste deelnemers waren afkomstig van gemeenten en kinderopvanginstellingen; de sportverenigingen waren

ondervertegenwoordigd. Dit ondanks het verzoek aan de bij het project betrokken sportbonden om ieder 10 sportverenigingen uit te nodigen.

Op het toekomstcongres zijn verschillende projecten toegelicht. De successen van het totale project zijn voor het voetlicht gebracht om verenigingen een impuls te geven zelf, met gebruikmaking van de opgedane kennis en ervaring, met kinderopvang aan de slag te gaan. De toekomst van sport en kinderopvang is eveneens aan de orde gekomen en de aangepaste versie van het handboek is aangeboden aan een ambtenaar van het ministerie van SZW. De presentaties zijn overwegend positief beoordeeld door de aanwezigen. Vooral enkele praktijkpresentaties zijn eruit gesprongen. De plenaire onderdelen van het programma (interviews, discussie aan de hand van stellingen) zijn iets minder positief beoordeeld dan de praktijkvoorbeelden.

Het handboek

In de eerste fase van het project Sport en Kinderopvang is een handboek ontwikkeld om verenigingen, kinderopvangorganisaties en gemeenten te ondersteunen. De eerste versie van dit handboek verscheen aan het eind van de eerste fase van het project (juni 2002). Dit handboek, dat is samengesteld op basis van ervaringen van de begeleide projecten, bevat informatie over de mogelijkheden en beperkingen van de combinatie sport en kinderopvang.

De opgedane ervaringen met de projecten en de veranderingen in de tweede fase vragen om een actualisatie van het eerdere handboek. De geactualiseerde versie van dit handboek verschilt van de eerdere versie qua opzet, vormgeving en inhoud. De inhoudelijke onderwerpen zijn echter dezelfde gebleven; beide handboeken bevatten de volgende onderwerpen:

- een beschrijving van het proces om tot samenwerking te komen;
- handreikingen om de combinatie sport en kinderopvang tot een succes te maken;
- achtergrondinformatie;
- beschrijvingen van een aantal projecten;
- voorbeeldcontracten.

De nieuwe versie van het handboek Sport en Kinderopvang reikt informatie aan, schetst mogelijke belemmeringen en wijst vooral op de mogelijkheden om sport en kinderopvang te combineren. Na vaststelling van de Wet basisvoorziening kinderopvang wordt het handboek definitief gemaakt. Volgens de planning zal deze versie van het handboek in juni 2004 beschikbaar zijn.

Publicaties in vakbladen

In sportvakbladen en bladen voor de kinderopvang, zoals Sport, *Bestuur en Management*, *Management Kinderopvang* en *Landelijk Contact*, zijn artikelen over het project verschenen. Met name ter voorbereiding op het toekomstcongres zijn enkele artikelen geplaatst.

Promotievideo

In 2003 is men aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een promotievideo. Deze is in het eerste kwartaal van 2004 afgerond. Deze korte film toont vier locaties waar sport en kinderopvang succesvol tot stand is gekomen. De kijker krijgt een impressie van de

verschillende vormen van opvang bij verschillende takken van sport (hockey-, voetbal-, omni-en korfbalvereniging). Ook voordelen en successen van de combinatie sport en kinderopvang komen aan bod. Daarnaast vertellen kinderen, ouders, sportinstructeurs en kinderopvangleid(st)ers over hun ervaringen met een van de projecten.

5.4 Waardering van de communicatie-instrumenten

De waardering van de communicatie-instrumenten is besproken met de ondersteunde projecten en de ondersteuners. De *ondersteunde projecten* hebben in de tweede fase van het project gebruikgemaakt van de communicatie-instrumenten, zoals (de eerste versie van) het handboek en de website. Over de gebruikte communicatiemiddelen zijn ze tevreden. Verder is het delen van en lezen over ervaringen van andere projecten middels de nieuwsbrieven of bijeenkomsten positief gewaardeerd.

De *ondersteuners* hebben bij het bieden van ondersteuning aan de projecten ook gebruikgemaakt van de communicatie-instrumenten, zoals het handboek en de website. Zij vinden deze instrumenten zeer bruikbaar, vooral het handboek is een belangrijk hulpmiddel. De ondersteuners zijn van mening dat in de toekomst de bestaande communicatiemiddelen beschikbaar zouden moeten blijven voor de projecten.

5.5 Conclusies

Communicatieplan

- Voor de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang is een communicatieplan opgesteld, waarin onder meer is ingegaan op de communicatiedoelen, doelgroepen en instrumenten.

De doelen

- De inhoud van de verschillende communicatie-instrumenten is vaak breder dan beoogd. Zo bevatten de diverse nieuwsbrieven en de website meer informatie dan gepland. Hiermee zijn de in het communicatieplan gestelde doelen meer dan bereikt.

De doelgroepen

- De bereikte doelgroepen van de communicatie-instrumenten zijn veelal breder van samenstelling dan de in het communicatieplan genoemde doelgroepen. Dit geldt met name voor de verschillende soorten nieuwsbrieven. Deze vonden bijvoorbeeld ook aftrek onder kinderopvanginstellingen, lokale/regionale sportservicepunten, vertegenwoordigers van verschillende overheden en onderwijsinstellingen.

De communicatie-instrumenten

- Alle beoogde communicatie-instrumenten uit het communicatieplan zijn ingezet. Verder is men tijdens de tweede fase van het project aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een promotievideo met informatie over lokale projecten.

6 Het functioneren van de projectorganisatie

6.1 Inleiding

In paragraaf 1.2 is een korte beschrijving gegeven van de partijen die deel uitmaken van de projectorganisatie en hun taken. Deze toegewezen taken staan beschreven in het subsidieverzoek¹² en in het werkplan.¹³ In dit hoofdstuk worden de activiteiten van de partijen uit de projectorganisatie geëvalueerd.

6.2 Betrokken partijen en hun taken

De projectorganisatie van het project Sport en Kinderopvang bestaat uit de programmaraad, het projectmanagement en het projectbureau. Daarnaast is de inzet van de *helpdesk* gecontinueerd en is er een werkgroep in het leven geroepen. Tabel 1 in hoofdstuk 1 bevat een overzicht van deze partijen en hun taken. De vraag is: welke taken en activiteiten hebben de verschillende partijen uitgevoerd?

De programmaraad

De programmaraad is samengesteld uit vertegenwoordigers van het NOC*NSF, diverse landelijke sportbonden, BOiNK (de belangvereniging voor ouders in de kinderopvang), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), LC, de MO-groep, enkele vertegenwoordigers van gemeenten en van de ministeries van VWS en SZW.

Tijdens de tweede fase van het project (eind september 2002 t/m eind december 2003) is de programmaraad vijfmaal bijeengekomen. Vaste onderdelen van alle bijeenkomsten waren de stand van zaken van de projecten en de communicatie over het totale project. Daarbij zijn de volgende onderwerpen in de vergaderingen aan de orde gekomen:

- Bereik en gebruik van de helpdesk
- De betrokkenheid van de bonden en andere partijen bij de ondersteuning van de projecten.
In de programmaraad is geconstateerd dat er weinig bonden (en dus ook weinig takken van sport) bij het project Sport en Kinderopvang betrokken waren. De kennisoverdracht naar de bonden liep goed, maar de ondersteuning van projecten door de bonden heeft tot weinig operationele projecten geleid. De programmaraad veranderde tijdens de tweede fase van mening over de betrokkenheid van de lokale/regionale sportservicepunten en de provinciale sportraad als begeleiders; ze werden hierover steeds enthousiaster.
- Aanpassing nadere regelgeving van de Modelverordening kinderopvang
De programmaraad en het projectmanagement hebben meegewerkt aan de beïnvloeding van de bestaande en toekomstige wet- en regelgeving met betrekking tot de kinderopvang. De brief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten van december 2002 aan haar

¹² NISB, Verzoek subsidie project Sport en kinderopvang. Arnhem, oktober 2003. Kenmerk: 02/s-0706WMT/ljn.

¹³ Bron: Hoofddlijnen werkplan 2003 Sport en Kinderopvang (NISB/s-913/02/DD/ljn).

leden met het advies om een aantal specifieke nadere regels uit de (Model)verordening kinderopvang niet van toepassing te verklaren voor groepen buitenschoolse opvang vanaf 8 jaar is hiervan een voorbeeld. Deze brief is verstuurd in overleg met een aantal leden van de programmaraad. In de brief staat dat het oplossen van de knelpunten die veelal worden gesignaleerd op het niveau van de nadere regels, breed wordt gedragen door het veld, respectievelijk het ministerie van SZW, VNG, GGD Nederland, MO-groep en de branchevereniging Ondernemers in de Kinderopvang. De brief en de bijbehorende bijlage zijn opgenomen in bijlage 2.

- Sport en spel in de BSO

De programmaraad heeft geconstateerd dat bij de projecten weinig aandacht is besteed aan de invoering van een sport- en spelprogramma. Het werd wel noodzakelijk geacht om hier aandacht aan te besteden. Om dit te stimuleren zijn verschillende stappen gezet door het projectmanagement (zie taken projectmanagement).

Projectmanagement

Het projectmanagement was in handen van twee partijen: Het Netwerkbureau Uitbreiding Kinderopvang en het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB). De laatste partij heeft zorg gedragen voor de coördinatie van het totale project. Het projectmanagement heeft zich beziggehouden met de volgende onderwerpen.¹⁴

- Communicatie over het project.

Op basis van het communicatieplan heeft het projectmanagement zorg gedragen voor de verschillende communicatieactiviteiten.

- Aanpassing nadere regels van de Modelverordening kinderopvang

Het projectmanagement heeft met de programmaraad meegewerkt aan de beïnvloeding van de bestaande en toekomstige wet- en regelgeving ten aanzien van de kinderopvang (zie activiteiten programmaraad).

- Beantwoording van bij de helpdesk binnengekomen vragen

Van alle inhoudelijke vragen die zijn binnengekomen bij de helpdesk, heeft het projectmanagement de meeste vragen beantwoord.

- De ondersteuning van de begeleiders

Samen met het projectbureau heeft het projectmanagement de bondsmedewerkers, een lokaal/regionaal sportservicepunt en een provinciale sportraad ondersteund in de Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang. Hierdoor is de kennis en ervaring met sport en kinderopvang ingebed binnen drie sportbonden (hockey-, korfbal- en voetbalbond) en bij één lokaal/regionaal sportservicepunt en één provinciale sportraad.

- Sport en spel in de BSO

Samen met een aantal sportbonden is het projectmanagement aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een sport- en beweegprogramma voor de BSO. Dit zijn de sportbonden die al bij het project betrokken zijn. Het is de bedoeling dat het programma een breder bereik krijgt en dat meerdere bonden hiervan gebruik zullen maken,

Het sport- en spelprogramma kan door een groepsleidster binnen de BSO gebruikt worden. Het projectmanagement streeft ernaar dit programma in het najaar van 2004 af te ronden.

¹⁴ Hoofdpijnen werkplan 2003 Sport en Kinderopvang (NISB/s-913/02/DD/ljn).

Het projectbureau en de bonden

De rol van het projectbureau en de bonden in het project staat weergegeven in hoofdstuk 3. Zoals we hebben gezien in figuur 5 in hoofdstuk 3 is het projectbureau vooral ingezet voor de overdracht van kennis naar de sportbonden en voor de noodzakelijke ondersteuning van de bonden en lokale projecten. De bonden en andere ondersteuners (samen verenigd in de Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang) hebben voornamelijk zelfstandig de projecten sport en kinderopvang ondersteund.

Op bestuurlijk niveau was een aantal bonden vertegenwoordigd in de programmaraad. Daarnaast is sport en kinderopvang binnen de bonden aan de orde gesteld door middel van:

1. de contacten met het NOC*NSF middels de accountmanagers breedtesport;
2. het overleg tussen de directeuren van de sportbonden.

Helpdesk

In de tweede fase van het project is gebruikgemaakt van een helpdesk.

Tot 31 december 2003 werd deze helpdesk instandgehouden door het NISB. De helpdesk heeft de volgende partijen te woord gestaan en informatie gegeven:

- sportverenigingen;
- kinderopvangorganisaties;
- gemeenten die zelfstandig met Sport en Kinderopvang willen starten;
- belangstellende en betrokken bonden;
- sportraden;
- gemeenten;
- de vakpers;
- lokale/regionale sportservicepunten;
- vertegenwoordigers van verschillende overheden;
- vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen.

Deze partijen kregen indien gewenst van de helpdesk verschillende soorten informatie opgestuurd, zoals een algemene brochure over het project, de nieuwsbrieven, het werkboek en aanmeldingsformulieren.

Verder heeft de helpdesk inhoudelijke vragen van de bellers doorgesluist naar andere partijen, voornamelijk het projectmanagement, maar ook het projectbureau en de drie ondersteunende bonden. Uit inhoudelijke vragen bleek dat men vooral behoefte had aan informatie over de ondersteuningsmogelijkheden en aan informatie over specifieke knelpunten, zoals vervoersproblemen van en naar de kinderopvang, toepassing van de regelgeving en accommodatievraagstukken.

De werkgroepen

In de tweede fase van het project zouden twee werkgroepen werkzaam zijn om bepaalde thema's verder uit te werken. Het ging hierbij om de volgende werkgroepen:

- Werkgroep kwaliteit kinderopvang;
- Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang.

De Werkgroep kwaliteit kinderopvang was bedoeld om te lobbyen voor differentiatie in de kwaliteitseisen ten aanzien van verschillende leeftijdsgroepen in de WBK. Deze werkgroep is uiteindelijk niet gecontinueerd. Via andere kanalen is dit onderwerp uitgebreid aan de orde gesteld (zie paragraaf 2.1).

Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang

De Werkgroep ondersteuning projecten sport en kinderopvang bestond uit het projectmanagement, het projectbureau, leden van de diverse (in het project werkzame) sportbonden, medewerkers van het NOC*NSF en medewerkers van een lokaal/regionaal sportservicepunt en een provinciale sportraad.

De werkgroep is vijfmaal bijeenkomen. De agenda zag er in grote lijnen als volgt uit:

- Het inhoudelijk uitdiepen van enkele onderwerpen zoals: accommodaties, samenwerking, financiering, regelgeving, sportprogramma in de BSO.
- Het doornemen van de stand van zaken per project.
- Het beantwoorden van vragen.
- De inzet van de leden van deze werkgroep op de landelijke bijeenkomsten.
Het gaat hierbij om de taken van de werkgroepleden op de studiebijeenkomst en het toekomstcongres sport en kinderopvang.

Bepaalde bonden hebben de bijeenkomsten van de werkgroep niet of minder frequent bezocht. Het projectbureau noemt hiervoor verschillende redenen, zoals het ontbreken van een eigen accommodatie of het feit dat bepaalde accommodaties minder geschikt zijn voor kinderopvang (bijvoorbeeld tennisbanen of sporthallen). Hoewel deze bonden niet vertegenwoordigd werden in de werkgroep is sport en kinderopvang wel bij hen onder de aandacht gebracht en zijn zij bij het project betrokken gebleven door middel van de communicatieactiviteiten.

6.3 Conclusies

Partijen in de projectorganisatie

- In de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang bestond de projectorganisatie grotendeels uit de programmaraad, het projectmanagement, het projectbureau, de sportbonden, de werkgroepen en de helpdesk. De Werkgroep kwaliteit kinderopvang is niet gecontinueerd.

De taken en activiteiten van de partijen

- De partijen uit de projectorganisatie hebben de taken zoals beschreven in het werkplan uitgevoerd.
- Deze partijen hebben ook andere niet voorgenomen activiteiten uitgevoerd, zoals de ontwikkeling van een sport- en spelaanbod in de BSO.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Inleiding

De evaluatie van de ondersteuning van de projecten, de communicatie-instrumenten en de projectorganisatie staat in de voorgaande hoofdstukken beschreven. Deze informatie vormt de basis voor de conclusies en aanbevelingen in dit hoofdstuk. Daarnaast komt de toekomst van sport en kinderopvang aan de orde.

7.2 Conclusies

Het verloop van de ondersteuning van projecten

In de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang is een groot aantal lokale projecten ondersteund door sportbonden en een lokaal/regionaal servicepunt en provinciale sportraad. Hierbij konden ze bij eventuele vragen terugvallen op het projectbureau. Bij de ondersteuning van de projecten lag de nadruk op overdracht van kennis en passieve ondersteuning op afstand. In tegenstelling tot de planning is bij deze ondersteuning geen onderscheid gemaakt tussen de acht reeds gerealiseerde projecten, 22 kansrijke projecten en 10 nieuwe initiatieven die zouden worden opgezet onder de versoepelde regelgeving kinderopvang. Dit laatste is los gelaten en in plaats daarvan is gewerkt met in totaal 69 lokale initiatieven. Deels hing dit samen met het feit dat de WBK nog niet was aangenomen en het feit dat de ondersteuning meer was gericht op kennisoverdracht en minder op actieve ondersteuning.

De eindresultaten

Van de 69 initiatieven was eind 2003 bijna de helft (30 projecten) operationeel. Deze initiatieven vertegenwoordigen circa 700 kindplaatsen. Een deel van deze projecten was al operationeel aan het begin van de tweede fase van het project Sport en Kinderopvang en een ander deel behoort tot de 22 kansrijke projecten. Van alle 69 initiatieven (inclusief de 22 kansrijke projecten) bevonden eind 2003 acht projecten zich in de realisatiefase en hadden 17 projecten nog een slaagkans. De 69 initiatieven hebben ook geleid tot andere effecten, zoals vitalisering van de sportverenigingen en het terugdringen van bewegingsarmoede bij kinderen. Deze effecten sluiten aan bij de doelstellingen van het project.

De inzet van communicatie-instrumenten

Voor de tweede fase van het project is een communicatieplan opgesteld, waarin onder meer is ingegaan op de communicatiedoelen, -doelgroepen en -instrumenten. De geplande communicatiedoelen zijn bereikt. Verder zijn de bereikte doelgroepen van de communicatie-instrumenten veelal breder van samenstelling dan de in het communicatieplan opgenomen doelgroepen. Tot slot zijn alle beoogde communicatie-instrumenten uit het communicatieplan project Sport en Kinderopvang ingezet.

Het functioneren van de projectorganisatie

De projectorganisatie bestond uit de programmaraad, het projectmanagement, het projectbureau, de helpdesk, één werkgroep en een aantal sportbonden. De Werkgroep kwaliteit kinderopvang is niet gecontinueerd, omdat de taken van de werkgroep via andere kanalen zijn uitgevoerd. De partijen uit de projectorganisatie hebben alle voorgenomen activiteiten uitgevoerd.

De inbedding van sport en kinderopvang bij de bonden

De programmaraad constateert zelf dat weinig bonden (en dus ook weinig takken van sport) bij het project Sport en Kinderopvang betrokken zijn. De kennisoverdracht naar de bonden loopt goed en bij enkele bonden lijkt sport en kinderopvang deel uit te maken van het takenpakket. De ondersteuning van projecten door de bonden leidt echter tot weinig operationele projecten. Verder zijn er tussen de verschillende ondersteuners, waaronder die van de bonden, verschillen in aanpak met betrekking tot het bieden van ondersteuning. Bij sommige bonden is nog weinig sprake van structurele inbedding en draagvlak voor sport en kinderopvang bij de directie of onder collega-medewerkers. Hierdoor rijst de vraag of de bij het project betrokken sportbonden sport en kinderopvang zullen continueren of in staat zijn om projecten zelfstandig te begeleiden.

Het verschil in aanpak van de ondersteuning kan worden verklaard door een aantal onderling samenhangende factoren, zoals het werkgebied van de ondersteuner, zijn/haar takenpakket, de prioriteit van en draagvlak voor het project binnen de bond/organisatie en de financiële positie van de bond/organisatie. Een aantal van deze factoren valt ook onder de randvoorwaarden die sommige ondersteuners noemen voor het ondersteunen van projecten sport en kinderopvang in de toekomst, zoals het overeind houden van de communicatiemiddelen van het project.

7.3 De toekomst

De programmaraad, het projectmanagement, het projectbureau en de bonden hebben hun visie op de toekomst van sport en kinderopvang gegeven.

De *programmaraad* concludeert dat de lopende projecten contact willen met adviseurs sport en kinderopvang en onderling ervaringen willen uitwisselen. Daarnaast bestaat bij de programmaraad de indruk dat nieuwe initiatieven ondersteuning nodig hebben. Dit kunnen de bestaande bonden leveren, die zelf ook landelijke bundeling, afstemming, kennisuitwisseling en ondersteuning behoeven. Verder is voor de nieuwe projecten een actief beleid nodig richting bonden, gemeenten, en opvang. Op basis van deze informatie heeft de programmaraad gekozen voor de door het projectmanagement genoemde toekomstvariant 'actieve ondersteuning'. Bij deze variant zouden de website en het handboek beschikbaar blijven, de programmaraad en helpdesk in stand worden gehouden en de 69 initiatieven worden gevolgd. Deze variant heeft het projectmanagement verwerkt in het beknopte voorstel sport en kinderopvang 2004. Voor 2004 wordt voorgesteld om de programmaraad overeind te houden en worden drie bijeenkomsten en/of werkbezoeken per jaar aangeraden.

Het *projectmanagement* heeft in 2004 voorgesteld om een deel van het projectmanagement (het NISB) in te schakelen voor:

- een inventarisatie van lopende en nieuwe projecten (tweemaal per jaar);
- vraaggestuurde ondersteuning van beleidsmatige inbedding van sport en kinderopvang bij sportbonden en provinciale sportservicepunten;
- toekomst van het project na 2003.

De *bondsmedewerkers en de provinciale sportraden* adviseren om enkele keren per jaar bijeen te komen in de Werkgroep ondersteuning projecten om ervaringen uit te wisselen en actuele informatie te krijgen over ontwikkelingen in de kinderopvang. Zelf zijn de leden van de werkgroep bereid om in de toekomst ondersteuning te bieden aan lokale projecten. Deze ondersteuning zal echter passief van aard zijn. Daarnaast zijn de ondersteuners van mening dat gezorgd moet worden voor een aantal randvoorwaarden, zoals het overeind blijven van de communicatie-instrumenten. Verder noemen de leden van de werkgroep ook enkele randvoorwaarden om zelf verder te gaan met het begeleiden van projecten, zoals:

- interne steun en draagvlak voor sport en kinderopvang bij directie en collega's;
- inbedding van het project binnen de eigen organisatie;
- beschikbaarheid van middelen voor ondersteuning;
- beschikbare capaciteit.

Wat zeker door gaat

Voor de toekomst van het project Sport en Kinderopvang zullen in 2004 de volgende activiteiten worden gecontinueerd:

- handhaving website;
- instandhouding programmaraad en helpdesk;
- publiceren van digitale nieuwsbrieven;
- volgen van lopende en nieuwgestarte projecten sport en kinderopvang;
- beleidsondersteuning van de bonden voor verdere inbedding en continuering.

7.4 Aanbevelingen

De aard van de toekomstige ondersteuning

De evaluatie van de tweede fase van het project laat zien dat kennisoverdracht bij een aantal lokale initiatieven kan leiden tot operationele projecten sport en kinderopvang. Het is echter jammer dat deze vorm van ondersteuning niet voldoende was voor alle 22 projecten die in het begin van de tweede fase als kansrijk werden aangemerkt. Externe factoren, zoals het gebrek aan ambitie om de combinatie sport en kinderopvang te realiseren bij de vereniging, kinderopvang en/of gemeente, zullen er ook toe hebben bijgedragen dat de helft van deze projecten niet operationeel was eind 2003.

Om nog zo veel mogelijk operationele projecten te realiseren is het voor de toekomst verstandig om alle projecten die zich eind 2003 in de realisatiefase bevonden en alle projecten die nog een slaagkans hebben actief te ondersteunen. Ondersteuning door middel van kennisoverdracht is in veel gevallen niet voldoende. Het is van belang om goed na te gaan wie deze ondersteuning

zou kunnen verrichten en welke ondersteuner het beste aansluit bij de wensen en behoeften van het betreffende project. Dat kan een van de bondsmedewerkers zijn, maar het kan ook zijn dat een sportservicepunt of een provinciale sportraad hiervoor geschikt is.

Instandhouding communicatie-instrumenten

Het enthousiasme van de verschillende ondersteuners om in de toekomst verder te gaan met sport en kinderopvang zal zeker ondersteund moeten worden. Dit kan door het vervullen van een aantal randvoorwaarden, zoals het instandhouden van een aantal communicatie-instrumenten en het creëren van draagvlak voor het project binnen de besturen van de ondersteuners. De beslissing van het projectmanagement om na afloop van het project de website, digitale nieuwsbrieven en helpdesk overeind te houden, wordt daarom van harte onderschreven.

Uitbreiding naar sportraden

Omdat het project Sport en Kinderopvang momenteel slechts is ingebed bij een beperkt aantal sportbonden en er verschillen bestaan tussen de bestaande ondersteuners, is voor de toekomst van het project Sport en Kinderopvang inbedding binnen geïnteresseerde lokale of regionale sportraden gewenst. SGBO onderschrijft daarom het voorstel om na beëindiging van het project vraaggestuurde ondersteuning aan te bieden aan sportbonden en provinciale sportservicepunten. Het valt zelfs te overwegen om te kiezen voor actieve ondersteuning aan die sportservicepunten waarbinnen draagvlak bestaat voor het project Sport en Kinderopvang en die gelegen zijn in regio's waar momenteel nog behoefte is aan kinderopvang.

Bijlagen

Bijlage 1 De aanbevelingen uit de eerste evaluatie

Aanbevelingen voor de inhoud

Ondersteuning noodzakelijk?

De evaluatie laat zien dat ondersteuning voor het merendeel van de verenigingen noodzakelijk is. Veel verenigingen zien namelijk geen mogelijkheden om op eigen kracht, op basis van vrijwilligers, het project Sport en Kinderopvang uit te werken. Zij hebben een trekker nodig die het project opstart, alle fases doorloopt en in gezamenlijkheid oplossingen zoekt voor knelpunten. Dit verklaart ook het feit dat veel beginnende volgers weinig om telefonische ondersteuning hebben gevraagd. Deze passieve ondersteuning kan nu geen vervolg krijgen in acties omdat de menskracht en middelen hiervoor ontbreken.

Voor enkele pilots en volgers bleek ondersteuning niet noodzakelijk. Zij hebben op eigen kracht een aantal stappen in het project Sport en Kinderopvang gerealiseerd. Dit zijn verenigingen die hiervoor voldoende financiële en personele draagkracht hebben. Veelal zijn dit grote (omni)verenigingen die voldoende kennis en deskundigheid in huis hebben.

Ook veel hockeyverenigingen behoren tot deze groep. Deze verenigingen kunnen ervaringen uitwisselen met geslaagde collega-verenigingen en kunnen gebruikmaken van expertise en kennis op dit terrein bij de hockeybond.

Invulling website

De invulling van de website is niet optimaal. De functie van de website dient beter te worden benut door deze vaker en beter te actualiseren en door meer specifieke informatie, indien beschikbaar, erop te plaatsen. Ook zijn veel pilots en volgers gebaat bij concrete informatie over andere projecten en de wijze waarop zij knelpunten te lijf gaan. De informatie op de website versterkt de helpdesk en neemt het projectbureau werk uit handen.

De rol van de gemeente en de kinderopvang benadrukken

De rol van de gemeente en de kinderopvang dient beter naar voren te komen. De sportverenigingen vormen het uitgangspunt van dit project, terwijl in een aantal gevallen de gemeente of een kinderopvanginstelling de initiatiefnemers zijn. Uit de evaluatie blijkt dat een positieve houding van de gemeente en de kinderopvanginstelling bepalend zijn voor het slagen van een project. Voor de voortgang van een project is het noodzakelijk de gemeente en de kinderopvang een grotere rol toe te bedelen en niet automatisch de invalshoek van de sportvereniging te kiezen.

Aanbevelingen voor de opzet/organisatie

Experiment versus (ambitieuze) doelstellingen

Het project had het karakter van een experiment. Een experiment houdt in dat zaken kunnen mislukken. De doelstellingen waren te ambitieus om recht te doen aan het experiment. SGBO adviseert de lat minder hoog te leggen ten aanzien van de formulering van doelstellingen of hierin gradaties aan te brengen. Het verwezenlijken van de doelstellingen dient in een experiment niet het hoofdoel te worden.

Gekozen is voor een evenredige verdeling van de pilots over een aantal criteria. Dit houdt in dat hierdoor ook minder kansrijke pilots zijn geselecteerd.

De ondersteuning hiervan verloopt moeizamer, heeft minder rendement op grond van de doelstellingen, maar levert veel bruikbare ervaring en informatie op. Sommige pilots hebben het einddoel niet bereikt, maar hebben wel verschillende fases doorlopen op de weg ernaartoe.

Tweesporenbeleid

De verdeling tussen pilots en volgers is discutabel. Enerzijds is gekozen voor een olievlekwerking door breed in te zetten en veel verenigingen van verschillende takken van sport aan het project Sport en Kinderopvang te laten participeren. Anderzijds heeft deze verdeling van pilots en volgers op een aantal bezwaren gestuit en heeft de volgerstatus valse verwachtingen gewekt. In verband met de experimentwerking beveelt SGBO aan te beginnen met ondersteuning aan alleen pilots en in een later stadium aandacht te besteden aan de volgers. De ervaringen met de pilots aan het eind van het project zijn duidelijk en concreet en kunnen gericht worden ingezet in de ondersteuning van de volgers. De vergevorderde volgers kunnen ingeschakeld worden bij het overdragen van informatie en als voorbeeld dienen voor andere pilots en volgers.

Krappe tijdsspanne

De duur van de ondersteuning is veel te kort. Er is veel gerealiseerd in acht maanden ondersteuning, maar de resultaten waren beter geweest als de ondersteuning was uitgesmeerd over een aantal maanden meer. Zaken zoals het verkrijgen van bouwvergunningen, bestemmingsplannen en wettelijke procedures kunnen niet in een strak tijdschema worden gezet. Er heerst bij de pilots en de ondersteuners onzekerheid over het verdere verloop van de projecten. Voor de ondersteuners is het spijtig dat zij met een aantal projecten de eindstreep niet kunnen halen; de pilots betreuren het dat zij zonder ondersteuning minder voortgang zullen realiseren.

Bijlage 2 Brief van de VNG

Ledenbrief betreffende de 'aanpassing nadere regels van de Modelverordening kinderopvang.

Samenvatting

De buitenschoolse opvang in combinatie met sport kan, vooral vanaf 8 jaar, succesvol zijn. Door de huidige wet- en regelgeving voor kinderopvang is dit nieuwe aanbod echter slechts op beperkte schaal te realiseren. Dit komt omdat de huidige regels gebaseerd zijn op de opvang van kinderen van 0 tot 4 jaar. De opvang van kinderen vanaf 8 jaar vereist echter een aanbod dat ruimte laat voor activiteiten en een zekere mate van zelfstandigheid van de kinderen.

De meeste knelpunten worden gesignaleerd op het niveau van de nadere regels. Burgemeester en wethouders kunnen al conform artikel 3, lid 2 van de (Model)verordening kinderopvang ontheffing verlenen van de (op artikel 11 gebaseerde) nadere regels. Wij adviseren u om deze ontheffing te verlenen op het moment dat nieuwe initiatieven in de buitenschoolse opvang belemmerd lijken te worden door specifieke nadere regels. Ons advies is in dat geval een aantal specifieke nadere regels te benoemen en deze niet van toepassing te verklaren voor groepen buitenschoolse opvang vanaf 8 jaar. Ten slotte betreft de leeftijdsgroep van 4 tot 8 jaar een kwetsbaardere groep waarvoor in mindere mate geldt dat in het aanbod ruimte moet zijn voor zelfstandigheid.

Geacht college,

Sinds eind jaren tachtig vertoont de sector kinderopvang een vrijwel ononderbroken groei. Aanvankelijk concentreerde de capaciteitsuitbreiding zich op de opvang voor 0-4-jarigen. Sinds 1997 valt het toegenomen aandeel van de buitenschoolse opvang hierin op. Dit betreft opvang van kinderen van 4 jaar tot de leeftijd waarop ze niet meer naar de basisschool gaan. De opvang van kinderen in de buitenschoolse opvang vereist een aanbod dat ruimte laat voor activiteiten en een zekere mate van zelfstandigheid van de kinderen. De huidige regelgeving is echter met name gebaseerd op de opvang van kinderen tot 4 jaar. Dit kan tot knelpunten leiden in de buitenschoolse opvang, met name bij de doelgroep vanaf 8 jaar.

Knelpunten bij de realisatie van buitenschoolse opvang

Buitenschoolse opvang kenmerkt zich veelal door de aanwezigheid van een aantal samenwerkingsrelaties: met onderwijsinstellingen, sportorganisaties, culturele organisaties en met buurt- en wijkwerk. Dat deze samenwerkingsrelaties succesvol kunnen zijn, blijkt bijvoorbeeld uit het eindrapport van het landelijke project Sport en Kinderopvang (mei 2002). In dit eindrapport werd geconcludeerd dat de buitenschoolse opvang in combinatie met sport, vooral vanaf 8 jaar, succesvol is.

Door de huidige wet- en regelgeving voor kinderopvang is dit nieuwe aanbod echter slechts op beperkte schaal te realiseren. Dit komt omdat de huidige regels gebaseerd zijn op de opvang van kinderen van 0 tot 4 jaar.

Een aanbod van sport en kinderopvang voor kinderen vanaf 8 jaar zou op grotere schaal te realiseren zijn als er nieuwe randvoorwaarden zouden worden geformuleerd. In dat geval kunnen de nieuwe samenwerkingsvormen van buitenschoolse opvang met sport maar ook met andere voorzieningen als kunst, cultuur, techniek en sociaal-cultureel werk op bredere schaal gerealiseerd worden.

Om de knelpunten die ontstaan door de huidige regelgeving concreet te kunnen benoemen en vast te kunnen stellen op welk niveau van de regelgeving zij zich voordoen, is bij een aantal samenwerkingsverbanden van buitenschoolse opvang met sportvoorzieningen nagegaan op welke knelpunten men is gestuit bij de uitvoering van de projecten.

Van elke situatie is de concrete opvangsituatie vergeleken met het 'Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang', de 'VNG-modelverordening kinderopvang' en het 'Model nadere regels' van de VNG. Op elk niveau van regelgeving werden knelpunten voor de buitenschoolse opvang gesignaleerd.

Tijdelijk besluit

De knelpunten op het niveau van het *tijdelijk besluit* liggen op het vlak van de groepsgrootte en verblijfsruimtes. Dit betreft echter onderwerpen die raken aan kwaliteit en waarover door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) nog geen besluit is genomen. Het ministerie is druk bezig met het opstellen van een nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur over kwaliteit die onder de Wet basisvoorziening kinderopvang (Wbk) zal komen te hangen. Bij het maken van deze voorstellen wordt uiteraard gekeken naar de knelpunten in de huidige regelgeving. Het is nog niet duidelijk in hoeverre deze punten voor de buitenschoolse opvang aangepast gaan worden in de Wbk.

Modelverordening

De modelverordening van de VNG is gebaseerd op het bovengenoemde tijdelijk besluit. De knelpunten betreffen daarom ook hier de groepsgrootte en verblijfsruimte. Hiervoor geldt ook dat de VNG - vooruitlopend op de discussie zoals hierboven aangegeven - niet al advies kan geven over veranderingen in de verordening.

Nadere regels

Het 'Model nadere regels' van de VNG is niet gebaseerd op het tijdelijk besluit. De meeste knelpunten worden gesignaleerd op het niveau van de nadere regels. Dit komt omdat de huidige regels gebaseerd zijn op de opvang van kinderen van 0 tot 4 jaar. Het oplossen van deze knelpunten wordt breed gedragen door het veld, respectievelijk het ministerie van SZW, VNG, GGD Nederland, MO-groep en de branchevereniging Ondernemers in de Kinderopvang. Het doel is om zonder in te boeten aan kwaliteit toch een bijdrage te leveren aan het oplossen van problemen. Hoewel er – in mindere mate – ook knelpunten gesignaleerd worden bij de buitenschoolse opvang voor kinderen van 4 tot 8 jaar, concentreren de problemen zich op de leeftijdsgroep van 8 tot 12 jaar.

Ten slotte betreft de leeftijdsgroep van 4 tot 8 jaar een kwetsbaardere groep waarvoor in mindere mate geldt dat in het aanbod ruimte moet zijn voor zelfstandigheid.

Voorstel tot ontheffing

Burgemeester en wethouders kunnen conform artikel 3 lid 2 van de (Model)verordening kinderopvang ontheffing verlenen van de (op artikel 11 gebaseerde) nadere regels. Wij adviseren u om deze ontheffing te verlenen op het moment dat een nieuw initiatief in de buitenschoolse opvang belemmerd lijkt te worden door specifieke nadere regels. Ons advies is in dat geval een aantal specifieke nadere regels te benoemen en deze niet van toepassing te verklaren voor groepen buitenschoolse opvang vanaf 8 jaar.

Bij deze ledenbrief is gevoegd een bijlage die aangeeft welke nadere regels eventueel niet van toepassing verklaard kunnen worden voor de leeftijdsgroep 8 jaar en ouder.

Hoogachtend
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
mr. R.J.J.M. Pans,

voorzitter directieraad

Bijlage 1 behorende bij ledenbrief Lbr. 02/153

Welke nadere regels zouden niet van toepassing verklaard kunnen worden voor de leeftijdsgroep 8 jaar en ouder?

- Artikel 2a. Een kindercentrum beschikt over één of meerdere:
o kantoorruimten.

Als het een centraal georganiseerde organisatie betreft, is er een centraal bureau dat vaak op een andere locatie is gehuisvest. Daar wordt de administratie gevoerd. Een apart kantoor op elke locatie is in dat geval niet nodig.

- Artikel 2b.
o Kookruimten.

Zie commentaar op artikel 8a en artikel 4.

- Artikel 2c.
o De ruimten van een kindercentrum mogen tijdens de openstelling uitsluitend worden gebruikt voor kinderopvang.
Keuken, sanitair e.d. kan eventueel in medegebruik.

- Artikel 4.
o Slaapruimten voor kinderen.
Kinderen vanaf 8 jaar hoeven niet meer te slapen tussen de middag.

- Artikel 6a.
o Voor het personeel is een afzonderlijke toiletruimte aanwezig.
Vaak niet te realiseren.

- Artikel 7 a+b.
o Wasruimten.
Zeep is voldoende.

- Artikel 8a.
o Keuken.

Niet altijd mogelijk. In het geval er sprake is van medegebruik (keuken van kantine bijvoorbeeld), is medegebruik van de keuken voldoende.

- Artikel 9b.

o Garderobe buiten verblijfsruimte.

In sommige situaties niet te realiseren.

- Artikel 10a.

o Aparte ruimte voor de leidinggevende.

Vaak niet te realiseren- Artikel 10b.

o Aparte ruimte voor personeel.

Zie artikel 2.

- Artikel 11b.

o Afgeschermdde verwarming.

Voor kinderen vanaf 8 jaar niet nodig.

- Artikel 11c.

o Veiligheidsglas.

Voor kinderen vanaf 8 jaar niet nodig.

- Artikel 12c.

o In het kindercentrum worden geen huisdieren toegelaten.

Dat zou aan het kindercentrum ter beoordeling gelaten kunnen worden.

- Artikel 14a.

o Register personeel.

Bij organisaties die een centraal bureau hebben, zijn deze gegevens niet in het kindercentrum maar in het centraal bureau aanwezig.

De opsomming is niet uitputtend voor gemeenten die nadere regels hebben vastgesteld. Dit omdat veel gemeenten niet (of slechts gedeeltelijk) het model nadere regels van de VNG hebben overgenomen, maar daarnaast wel specifieke nadere regels in hun verordeningen hebben opgenomen. Ook voor deze nadere regels zijn er zaken die overbodig worden geacht bij de opvang van kinderen vanaf 8 jaar. Dit zijn zaken zoals: de verplichting tot gladde muurafwerking, het afronden van scherpe hoeken, vingerbeveiliging bij deuren, geen stenen vloeren, meubilair met afmetingen aangepast aan de lengte van de kinderen, verplichting van een deel verhard buiten terrein, aanwezigheid van een hek en de voorgeschreven hoogte daarvan, verbod op giftige planten of stekelplanten.